

YEREL DEMOKRASİ TARTIŞMASINDA MERSİN BASINI¹

MERSIN PRESS ON LOCAL DEMOCRACY DEBATE

Kandemir ATÇEKEN*

* Arş. Gör., Mersin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, kandemira@mersin.edu.tr
http://orcid.org/0000-0002-7131-0968

ÖZ

Günümüzde vatandaşlar, yerel yönetimlerin çalışmalarına bireysel katılım sağlayarak, yerel politikaların birlikte yaratılmasına ya da en azından alınan kararları etkileyerek yerel demokrasinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Yerel basın, kent siyaseti ve yaşamı ile ilgili yaptığı haberler aracılığıyla kamuoyunun bu konuları öğrenmesine ve tartışmasına imkân sağlamaktadır. Öte yandan yerel basın - demokrasi ilişkisini görgül olarak sınamak için çok fazla veri bulunmamaktadır. Yerel basın üzerine yapılan çalışmalar, daha çok tahminler ve temenniler üzerinden ilerlemektedir. Bu nedenle çalışma, yerel demokrasi tartışmaları içerisinde önemli yeri olduğu düşünülen yerel basının, demokrasinin gelişmesine ve sürdürülmesine ne ölçüde katkı sağladığını saptamayı hedeflemektedir. Bu kapsamda, Mersin İmece ve Bugün Mersin gazetelerinin manşetten verdiği 638 haber üzerine bir içerik analizi uygulanmıştır. Yine, Mersin gazeteleri üzerine resmi kurumlardan elde edilen nicel veriler incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Demokrasi, Yerel Basın, İçerik Analizi, Mersin.

Jel Kodları: Z00, R00, Y4.

ABSTRACT

Today, citizens help local democracy to develop local policies by providing individual participation in the activities of local governments, creating local policies together or at least affecting the decisions taken. Local press allows the public to learn and discuss these issues through the news about city politics and life. However, there is not much data to empirically test the relationship between local press and democracy. Studies on local media are mostly based on predictions and wishes. Therefore, the study aims to determine to what extent the local press, which is considered having an important place in the discussions of local democracy, contributes to the development and maintenance of democracy. In this context, the content analysis was applied on 638 news items that Mersin İmece and Bugün Mersin newspapers made headlines. Also, quantitative data obtained from official institutions on Mersin newspapers were examined.

Keywords: Local Democracy, Local Press, Content Analysis, Mersin.

Jel Codes: Z00, R00, Y4.

¹ Bu makale sorumlu yazarın “Kentsel Siyaset Bağlamında Yerel Basın: Mersin Örneği” adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir. Mersin Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından [(BAP-SOBE KYB(KA) 2012-8 YL] numaralı tez projesi olarak desteklenmiştir.

1. GİRİŞ

Günümüzde vatandaşlar, yerel yönetimlerin çalışmalarına bireysel katılım sağlayarak, yerel politikaların birlikte yapılmasına ya da en azından alınan kararları etkileyerek yerel demokrasinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Bu şekilde, hemen her alanda artan yerelleşme taleplerinin sonucu olarak otoriter siyasal ve toplumsal örgütlenme modelleri, yerini demokratik yönetim modellerine bırakmaktadır.

Katılımcı demokrasi kavramıyla da ifade edilen bu tür yönetim modellerinin uygulanabilmesi noktasında yerel basına önemli görevler düşmektedir. Yerel gazeteler, kent siyasetinde etkin olan aktörlerin yaptığı çalışmaları, yerel yönetim uygulamalarını ve yerele ait kaynakların kullanımı gibi konuları gündemine taşır. Yerel basın, kent siyaseti ve yaşamı ile ilgili yaptığı bu tür haberler aracılığıyla kamuoyunun kent gündemini öğrenmesine ve tartışmasına yardımcı olur.

Yerel basın ve demokrasi ilişkisinde, gazetelerden beklenen; haber verme, bilgilendirme, denetleme, eleştirme ve kamuoyu oluşumuna yardımcı olma gibi işlevleri yerine getirebilmesidir. Bununla birlikte, yerel basının vatandaşlar için ulaşılabilir olması da gerekir. Böylece, yerel basının demokrasinin güçlenmesinde olumlu rol oynayacağı varsayılmaktadır (Atabek, 2005, s. 48; Girgin, 2001, s. 161; Gosselin, 2006, s. 12; Vural, 1998, s. 14). Fakat böylesi bir önermeyi görgül olarak sınamak için elimizde çok fazla veri bulunmamaktadır. Basın üzerine yapılan çalışmalar içerisinde, ulusal basın hakkında pek çok veriye kolaylıkla ulaşılabilirken, yerel basın üzerine tahminler ve temenniler üzerine bir ilişkilendirme söz konusudur. Bu nedenle çalışma, yerel demokrasi tartışmalarında önemli yeri olduğu düşünülen yerel basının, demokrasinin gelişmesine ve sürdürülmesine ne ölçüde katkı sağladığını saptamayı hedeflemektedir.

Çalışmada bu önermeyi sınamak için ulaşılabilirlik ve temel işlevlerini yerine getirebilme boyutu olmak üzere iki araştırma

konusu geliştirmiştir. Araştırma konularından ilki olan *ulaşılabilirlik* kısmında; Mersindeki gazetelerin baskı rakamları, dağıtım ve abonelik düzeylerinin vatandaşlar açısından yeterli olup olmadığı sorgulanmıştır. Bu kapsamda Mersin gazeteleri hakkında resmi kurumlardan elde edilen nicel veriler incelenmiştir. İkincisi olan, *temel işlevlerini yerine getirebilme boyutu* kısmında; katılımcı bir demokrasi anlayışının yerel ölçekte yaygınlık kazanması için gerekli olan görevleri ne kadar yerine getirebildiği incelenmiştir. Bu kapsamda, Mersin İmece ve Bugün Mersin gazetelerinin manşetten verdiği 638 haber üzerine; gazete içeriğinin haber konularına göre dağılımı, haberin düzenlenme biçimine göre dağılımı ve üretim bakımından haber kaynaklarının değerlendirildiği bir içerik analizi uygulanmıştır.

2. LİTERATÜR

2.1. Yerel Demokrasi Bağlamında Yerel Basın

Yerel ölçekte vatandaşlar, ekonomik güç, toplumsal kültürel kaynakların bölüşümü ve politik iktidar mekanizmasına yakınlık ya da uzaklık açısından, sınıfsal ve diğer eşitsizlikleri (Köker, 1997: 196) yerel siyaset alanı içerisinde deneyimlemektedir. Bu tür sorunların demokratik bir biçimde tartışılarak çözülebilmesi için, vatandaşların yerel gazeteler gibi araçlarla kent ile ilgili tartışma süreçlerinden haberdar olması gerekir. Yerel basının kendisinden beklenen bu işlevleri ne düzeyde yerine getirebildiği ise, yerel demokrasi kavramı ile ilişkilendirilmektedir.

2.1.1. Katılımcı Demokrasi

Günümüz dünyasında, toplumsal yaşamın ve düşünce biçimlerinin köklü değişim geçirdiği konusunda yaygın bir görüş birliği vardır (Tekeli, 1999: 7). Artık halka ait olan egemenlik hakkının yalnız seçim dönemlerinde, halkın seçtiği kişi ya da kurullar tarafından kullanılması görüşüne dayanan klasik temsili demokrasi (Belli &

Aydın, 2012: 136) kavramının yetersizliği tartışılmaktadır.

Klasik temsili demokrasi anlayışının yaşadığı bu tıkanıklık sonucu ortaya çıkan katılımcı demokrasi kavramı, ideal bir yaklaşım olarak düşünülmüştür. Katılımcı veya çoğulcu demokrasi kavramını genel olarak, bireylere kendileriyle ilgili kararlara katılabilme olanağının tanınması, bireylerin seçim dışı yöntemlerle de ortak kararlara başvurabilmesi olarak özetleyebiliriz (Çukurçayır, 2000: 14). Adından da anlaşılacağı üzere, çoğulculuk ve katılımcılık temel kavramlardır. Burada çoğulculukla ifade edilen, her türlü düşüncenin ve tüm toplumsal katmanların demokratik platformlarda temsil edilebilmesi, toplumsal kesimlerin her türlü hak ve çıkarlarını koruyabilmesidir (Öztekin, 2003: 67). Katılım boyutunda ise; ilk akla gelen seçimler olurken, yeni katılım mekanizmalarının geliştirilmesi ve kararların daha demokratik bir şekilde alınması için daha gerekli hale gelmektedir. Artık oy, temsil, seçim gibi anlayışlar eksikli bir demokrasinin yani *demokratura'nın* simgeleri olarak görünürken, günümüzün ihtiyacı temsil kavramından koparak *doğrudanlık* olgusuna vurgu yapılmaktadır (Tekeli, 1999: 18).

Katılımcılık ve çoğulculuk ilkeleri teoride sosyal grupların çıkarını gözeten, kent ölçeğinde koordinasyon ve merkezi-yerel yönetimler arası ilişkileri düzenleyen bir yapıda olmasına rağmen, uygulamada bu ilkelerin yeteri kadar demokratik hale getirilemediği düşünülmektedir (Polat & Aras, 2007: 177). Türkiye'de de 1980 sonrası ortaya çıkan ve 2000'li yıllarla birlikte önem kazanan yerelleşme ve yerel demokrasinin güçlendirilmesi pratikleri, hizmetlerin en yakın yerel birim tarafından sağlanması ve yerel dinamiklerin harekete geçirilmesi çabalarının bir sonucudur (Polat & Aras, 2007: 171). Fakat iktidarların yerel üzerinde kurduğu çeşitli yasal kısıtlamalar ve vesayet ilişkisi; yerel grupların siyasal süreçlere eşitsiz katılımı ve vatandaşların tartışma süreçlerine katılabilmek için gereken bilgiye erişebilme imkânlarının

yetersiz kalması, yerel siyasetin demokratik niteliğine gölge düşürmektedir.

2.1.2. Yerel Demokrasi Tartışması İçerisinde Yerel Basının Önemi

Yerelde alınan kararların demokratik hale gelebilmesi için tartışma süreçlerine katılmak isteyen vatandaşların tartışmalardan haberdar olması gerekir. Bu noktada, iletişim işlevini yerine getireceği varsayılan yerel basının bu işlevi ne ölçüde yerine getirebildiği demokratikleşme süreciyle yakından ilişkilidir.

Yerel gazeteler, merkezden çevreye, çevreden merkeze bilgi akışı içinde toplumun kılcal damarları gibi bir misyon üstlenmektedir (Demirsoy vd., 2013, s. 9). Ulusal basını da besleyen yerel basın, doğrudan doğruya belirli bir bölgedeki vatandaşlarla birlikte yaşadığı için gelişen olaylara çok daha yakındır (Vural, 1996, s. 1065). Ayrıca yerel basın, bir yandan vatandaşlara toplum içinde yaşadığı duygusunu vererek onların toplumsallaşmasına, diğer yandan vatandaşların yerel kimliğini güçlendirmeye ve yaşadığı çevreye katılımını sağlamaya yardımcı olmaktadır (Vural, 1999: 114). Kente dair yayımladığı haberler, ele aldığı sorunlar, kentin gereksinimleri, kentteki kültürel ve sosyal etkinliklere ilişkin aktardığı bilgilerle; bireye *yaşanan yer* duygusunu, yaşadığı yerin bir parçası olduğu düşüncesini kazandırmaktadır (Gezgin, 2009: 236).

Yerel basın, kentin tartışma süreçlerine bireyin katılımını teşvik etmek ve siyasetin bir yaşam biçimi olarak kurgulamasını sağlamak noktasında katılımcı demokratik rejimlerin önemli araçlarından birisidir (Atabek, 2005: 48). Çünkü yerel basının hedef kitlesi, yerel siyaset sürecinin tarafı olan bütün aktörlerdir. Bunlar aynı zamanda kent gündemini belirleyen ve kamuoyu oluşturan kesimlerdir. Onları şu şekilde sıralamak mümkündür; aboneler ve gazeteyi satın alanlar, yörede yaşayanlar, valilik, emniyet müdürlüğü, belediyeler, kamu kurumları, haber, araştırma ve yorum üretiminde rolü ya da ayrıcalığı olan gruplar, meslek örgütleri, siyasi partiler, sendikalar,

dernekler, rekabette olduğu diğer yayın kuruluşları ve reklam verenlerden oluşmaktadır (Vural, 1999: 111). Bu şekilde yerel basın, gündemine taşıyacağı haberler vasıtasıyla kenti yönetenlerle, söz sahibi olmak isteyenler arasındaki iletişim eksikliğini gidermeye yardımcı olmaktadır. Yerel basının, yerel siyasetin işleyişine yardımcı olabileceği konuları şu şekilde özetleyebiliriz:

Devletin etkinlikleri ve hükümet icraatlarını duyurmak, yerelde faaliyet gösteren her türlü kurumun çalışma ve faaliyetlerinin duyurulmasına çaba göstermek, onları kamu adına denetlemek, kent gündemini ilgilendiren belirli konularda kamuoyu oluşmasını sağlamak, kent kültürü ve bilincinin gelişmesine katkı sağlamak ve kentte demokrasi kültürünün yerleşmesine yardımcı olmaktır (Girgin, 2001: 49).

Yalnız, yerel düzeyde basının bu tür haberleri ne şekilde sunacağı da önem taşımaktadır. Bu noktada; ulusal basın için sayılan işlevleri, yerel basın için de kullanmak mümkündür. Bu işlevlerin başında *haber ve bilgi verme* fonksiyonu gelmektedir. Böylece, vatandaşların yaşadığı çevre ve gelişen olaylara karşı aydınlatılması, kanaatlerinin sürdürülmesi ya da değiştirilmesini sağlamak mümkündür (Vural, 1997: 113). Yine, demokrasinin bir gereği olarak yöneten-yönetilen ilişkisi çerçevesinde kamu hizmetlerinin sağlıklı ve doğru bir şekilde yapılıp yapılmadığını araştırmak yani *denetim ve eleştiri* görevi vardır (Büyükbaykal, 2005: 85; Vural, 1997: 117). Diğer önemli bir görevi de; çeşitli çevrelerin kanaatlerini yansıtarak topluma bildirilmesini, duyurulmasını, yayılmasını ve böylece bu kanaatlerin hem yönetenler üzerinde hem de yönetilenler üzerinde etkileşim sağlamasına yardımcı olmak, kısaca *kamuoyu oluşturmaya* yardımcı olmaktadır (Atabek, 2005: 49). Yine, bireyin kültürel yaşamını zenginleştirici ve kültürün yayılmasını sağlayıcı *eğitime ve eğlendirme* (Vural, 1997: 140) işlevi de basının görevlerinden bir tanesidir.

Sonuç olarak, birey - siyaset ilişkisinin en yakın hissedildiği ve gözlemlenebildiği

yerin yerel siyaset alanı olması, demokrasi pratiğinin de en kolay gözlemlenebileceği ve uygulanabileceği alanın yerel olduğunu göstermektedir (Vetter, 2002: 3). Yerel basın ise, sadece kentin seçilmiş ve atanmışları hakkında değil, kentin diğer aktörleri ve vatandaşlar hakkında yaptığı haberlerle, onların açıklama, talep, istek ya da eleştirilerine yer vermesiyle; yasal-kuramsal bir çerçeveye sıkışmış demokrasi anlayışının gerçek anlamda çoğulcu ve katılımcı bir yapıya kavuşabilmesinde önemli bir boşluğu doldurabilecek mevcudiyete sahiptir.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışma evreni olarak Mersin belirlenmiştir. Çalışmada ortaya atılan varsayımları sınamak üzere içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

İçerik analizi çalışmanın yapıldığı dönemde, Basın İlan Kurumu (BİK) tarafından vasıflı gazete olarak nitelendirilen 16 gazete içerisinde; gazete içeriği, aktif çalışan sayısı, kadro durumu ve fiili satış ortalaması gibi kıstasları nispeten daha iyi yerine getirdiği düşünülen *Mersin İmece* ve *Bugün Mersin* gazeteleri haberlerinden oluşmaktadır. Gazetelerin incelenmeye başlandığı dönem, 12 Haziran genel seçimlerinin olduğu, 2013 Akdeniz Oyunlarının Mersin'e verildiği, Akkuyu Nükleer Santrali projesinin hayata geçirilmeye çalışıldığı ve Mersin İdman Yurdu (MİY)'nin Süper Lig'e çıktığı kent gündemi için oldukça hareketli bir sene olan 2011 yılı olarak belirlenmiştir.

3.2. Veri Toplama Araçları

Mersin İmece ve *Bugün Mersin* gazetelerinin, birinci sayfadan verdikleri haberlerde kentin sorunlarını nasıl ve hangi ölçüde gündeme taşıdığını anlayabilmek amacıyla içerik analizi tekniği uygulanmıştır. Bu kapsamda, 2011 yılının Ocak - Haziran dönemi, 6 aylık bir zaman dilimi içerisinde, her ayın ikinci Pazartesi gününden itibaren, Mersin'de gazetelerin son kez çıktığı Cumartesi gününe kadar ki

geçen 6 günlük süre olmak üzere; gazetelerin birinci sayfadan verdikleri toplam 638 haber incelemeye konu olmuştur.

Çalışmanın içerik analizi bölümünde iki gazetede temel olarak üç soruya cevap aranmak istenmektedir. Bunlar:

a- Gazete İçeriğinin Haber Konularına Göre Dağılımı

Gazete içeriğinin haber konularına göre dağılımını anlayabilmek için haber kategorisi oluşturulmuştur. Böylece birinci sayfadan verilen haberlerde kent gündemini hangi haberlerin daha çok meşgul ettiği ve hangilerinin daha çok gündemde tutulduğu anlaşılacak istenmiştir. Haber kategorisi, çevre, ekonomi, yaşam, sağlık, spor ve siyaset başlıklarından oluşmaktadır.

Çevre başlığı; altyapı, enerji, atık, kanalizasyon, kirlilik, yerleşim, ulaşım, yeşil alan yaratılması ve kent planlaması haberleri gibi konulardan oluşmaktadır. Ekonomi başlığı; istihdam, yatırım, üretim artışı, ihracat, turizm ve enerji gibi konularından oluşmaktadır. Yaşam başlığı; konser, sergi, açılış, kokteyl, özel gün aktiviteleri, yarışma, ören yerleri tanıtımı ve üçüncü sayfa haberleri gibi konularından oluşmaktadır. Sağlık başlığı; sağlık ürünleri, diyet ve tedavi yöntemleri haberleri gibi konulardan oluşmaktadır. Spor başlığı; futbol, basketbol, yüzme gibi sporlar ve onların başarı ve transfer haberleri gibi konulardan oluşmaktadır. Siyaset başlığı; yerel aktörlerin her türlü açıklama ve faaliyetleri, baskı grupları ve bireylerin protesto, eylem ve şikâyet haberleri gibi konulardan oluşmaktadır.

b- Haberin Düzenlenme Biçimine Göre Dağılımı

Haberin düzenlenme biçimine göre dağılımı, gazetenin bir haberi hangi tekniği kullanarak oluşturduğuna dair bilgileri edinmeyi sağlamaktadır.

Araştırma Haber: Tüm haber türleri için geçerli bir koşuldur. Ancak, bu tür haberler detaylı araştırmalara dayanan, özel bir çalışma ve çaba çerçevesinde ortaya konulan

haberleri anlatmak için kullanılmaktadır (Gürcan 2005: 29). Araştırma haberler, daha çok üstü kapalı kalmış olayların detaylarına inerek habere ilişkin gerekli bilgi ve belgeleri toplayarak geniş bir haber dosyası hazırlamayı içermektedir (Arslan 1997: 109). Örneğin, Mersin’de her yerden denize girilebilmesi için yapılması beklenen atık su arıtma tesisinin ihale bedelinin çok yüksek olduğunu belgelerle ortaya koyup, diğer şehirlerdeki örneklerle karşılaştırılması bu sınıfa girmektedir.

Derleme Haber: Değişik zamanlarda oluşmuş olayları çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgi ve belgelerle bütünleştirerek; diğer deyişle aynı konuyla ilgili haberleri derleyip toplayarak bir haber haline getirmedir (Gürcan 2005: 29). Örneğin, Akdeniz Oyunları’nın Mersin’e verilmesi sürecinden, tesislerin planlanması, organizasyonun yapılmasına kadar ki sürecin anlatıldığı haberler bu sınıfta yer almaktadır.

Bilgi Haber: Her alandaki bilgileri içeren ve gerekli değerleri taşıyan haberlerdir (Gürcan 2005: 30). Örneğin, Mersin’de yeni keşfedilen bir balık türünün incelenmesi ya da tarihi dönemlerden kalma bir mamut iskeletinin bulunduğu yer ve dönemle ilgili bilgilerin anlatıldığı haberler bu kategoride değerlendirilmektedir.

Olay Haber: Toplumu ilgilendirecek bir olay hakkındaki bilgilerin haber diline aktarılıp sunulmasına dayanmaktadır (Gürcan 2005: 30). Olay haberlerin içeriğinde sıcak gelişmelerin bulunmasının yanı sıra önceden düzenlenmiş, planlanmış etkinlik veya etkinliklerin haberleri de yer almaktadır (Arslan 1997: 110). Örneğin, Nevit Kodallı Güzel Sanatlar Lisesi’nde erkek öğrenciler ile kız öğrencilerin birbirlerine belirli bir mesafede duracakları yönündeki haber ve Mersin’in 40 yıl sonra ilk defa Japonya’ya greyfurt ihraç etmesi haberi bu sınıfa girmektedir.

Öykü Haber: Habere konu oluşturan olayların dramatize edilerek yazılmasıdır (Gürcan 2005: 29). Habere konu olan olay, öyküleştirilerek, diğer deyişle olay bir öykü anlatım havasında verilmektedir. Örneğin;

üniversite mezunu işsiz bir gencin yaşadığı zorlukların dramatize edilerek anlatılması gibi...

c- Üretim Bakımından Haber Kaynakları

Haberin kaynağına göre dağılımı, gazetelerin bir olayı kendilerinin haberleştirip haberleştirmedini sorgulamamızda yardımcı olmaktadır. Gazetecilik alanında yapılan ilgili çalışmalarda haber kaynakları birinci el ve ikinci el kaynaklar olarak ikiye ayrılmaktadır. Yalnız, çalışma esnasında haber kaynağının tam olarak kestirilemediği durumları açıklamak için gazete kaynağı kısmı eklenmiştir.

Birinci El Kaynaklar: Haberi olay yerinden, olayı gözleyerek ve birinci el kaynaklardan edinilen bilgiler oluşturur. Muhabirin bizzat olayı izlediği, haber kaynağına telefonla ulaşım bilgi aldığı ya da röportaj yaptığı haberler birinci el kaynaklardandır (Bayçu, 2005: 32).

İkinci El Kaynaklar: Muhabirin gözleyemediği haberlere ikinci el kaynaklardan ulaşmasıdır. Haber ajansları, çeşitli kurumların basın bültenleri, açıklamalar, kamu ve özel sektör kuruluşları ve her çeşit sivil toplum örgütlerinden elde edilen haberler ikinci el kaynaklara girmektedir (Bayçu, 2005: 32).

Gazete Kaynağı: Gazetenin bir haberle ilgili bilginin kendisine telefon, internet gibi yollarla ulaştırıldığı ya da gazetenin bu bilgiyi, birinci el kaynak şeklinde elde edip etmediğinin bilinmediği durumlarda haberin altına muhabir adı yazmak yerine, bilginin kaynağı olan gazetenin ismine yer vermesidir.

3.3. BULGULAR

3.3.1. Mersin'deki Yerel Gazetelerin Ulaşılabilirliği

Bu bölümde, Mersin ve çevresinde yayımlanan yerel gazetelerin kent geneline yayımlığı, gazete çeşitliliği ve baskı rakamları üzerinden ulaşılabilirliği ortaya konmaya çalışılmıştır.

Tablo 1: Mersin ve Çevresinde Faaliyet Gösteren Yerel Gazete Listesi

	Günlük Gazete	Haftalık Gazete	On beş Günlük Gazete	Aylık Gazete	Bölgesel Yayın Yapan Gazeteler
Metropol İlçeler (Akdeniz, Mezitli, Toroslar, Yenişehir)	8	23	18	8	6
Diğer İlçeler (Anamur, Bozyazı, Çamlıyayla, Erdemli, Gülnar, Mut, Silifke, Tarsus)	9	35	8	4	-
Toplam	17	58	26	10	6

Kaynakça: (Mersin Valiliği, 2019)

Tablo 1’de, Mersin Valiliği’nden alınan Mersin ve çevresinde faaliyet gösteren yerel gazetelerin listesi yer almaktadır. Buna göre, kentte çok sayıda ve çeşitli sürelerle yayınlanan gazete olduğunu görmekteyiz. Mersin genelinde günlük 17, haftalık 58, iki haftalık 25, aylık 10 ve bölgesel yayın yapan 6 gazete olmak üzere toplam 117 yerel düzeyde gazete yayınlanmaktadır. Mersin’de bu denli fazla sayıda yerel gazete yayınlamasına rağmen, Mersin İmece gazetesinin internet sitesinde verdiği bir haberde; “Gazetemiz çok yakında Anamur,

Mut, Gülnar, Silifke, Aydıncık ve Bozyazı’daki okurlara da ulaşacak ve Mersin’in en geniş dağıtım ağına sahip gazetesi olacak” (Mersin İmece, 2013) diye bir duyurusu yer almaktadır. O zaman, Mersin’de yayınlanan BİK’in vasıflı gazete olarak adlandırdığı 8 gazeteden yalnız bir tanesinin bazı ilçelere de dağıtıldığını söyleyebiliriz. Diğer bir ifadeyle, Mersin’de farklı zaman aralıklarında, çeşitli ve çok sayıda gazete olmasına rağmen, kent çevresine yaygınlığının yetersiz olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2: Resmi İlan Almaya Hak Kazanan Mersin Gazetelerinin Baskı Ortalamaları Karşılaştırması

	Aylık Baskı Sayısı Toplamı	Fiili Satış Adedi Ortalaması
Akdeniz	14.300	407
Çukurova	14.300	433
Güney	14.300	470
Haberci	15.860	489
Hâkimiyet	14.300	426
Mersin	13.536	465
Mersin İmece	26.000	691
Yeni Güney	23.400	570
Toplam	135.996	3.951

Kaynakça: (BİK, 2020)

Mersin gazetelerinin kent geneline yaygınlığını daha iyi tartışabilmek için gazetelerin baskı sayılarını da dikkate almak gerekir. Mersin’de resmi ilan almaya hak kazanan gazetelerin kentte faaliyet gösteren diğer gazetelerden daha az ekonomik kaygı duyduğu ve dolayısıyla gazetecilik faaliyetlerini daha iyi yerine getirebileceğini varsayılmaktadır. Bu amaçla, Basın İlan Kurumu’ndan alınan verilerle resmi ilan almaya hak kazanan sekiz gazetenin 2020 yılı Ocak ayı baskı sayıları incelenmiştir.

Bir dönem yerel basın için fiili satış rakamı 1000 adet olarak belirlenmiş (Şeker, 2005, s. 106) fakat yerel basından gelen tepkiler üzerine bu rakam 500 adet seviyesine çekilmiştir (Atçeken, 2018, s. 29). 2018 yılında ise, “Kâğıt Krizine Basın İlan Kurumu Çözümü” başlıklı bir haberde, yaşanan kâğıt krizi nedeniyle satış rakamının 400’e düşürüldüğü dile getirilmektedir (Tr.sputniknews.com, 2018). 2019 yılı Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Mersin nüfusunun 1.840.425 kişi olduğu görülmektedir (Mersin.ktb.gov.tr, 2020).

Çalışmada, resmi ilan almaya hak kazanan gazetelerin toplam fiili satış adedi ortalamasının 500 civarı olduğu düşünüldüğünde, bu ortalamanın Mersin nüfus oranına göre çok yetersiz bir düzeye karşılık geldiğini söyleyebiliriz. Yalnızca, Mersin İmece ve Yeni Güney gazetelerinin aylık baskı sayısının diğer gazetelerden yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Belki bu gazetelerin baskı sayıları dikkate alındığında, bir nebze kent geneline yayıldığını söylemek mümkün olabilir. Ne var ki, bu iki gazetenin diğer gazetelerle yakın fiili satış ortalamalarına sahip olması, Mersin’de vatandaşların gazetelere fazla ilgi göstermediğini ortaya koymaktadır.

3.3.2. Mersin Basınının Temel İşlevlerini Yerine Getirebilme Boyutu

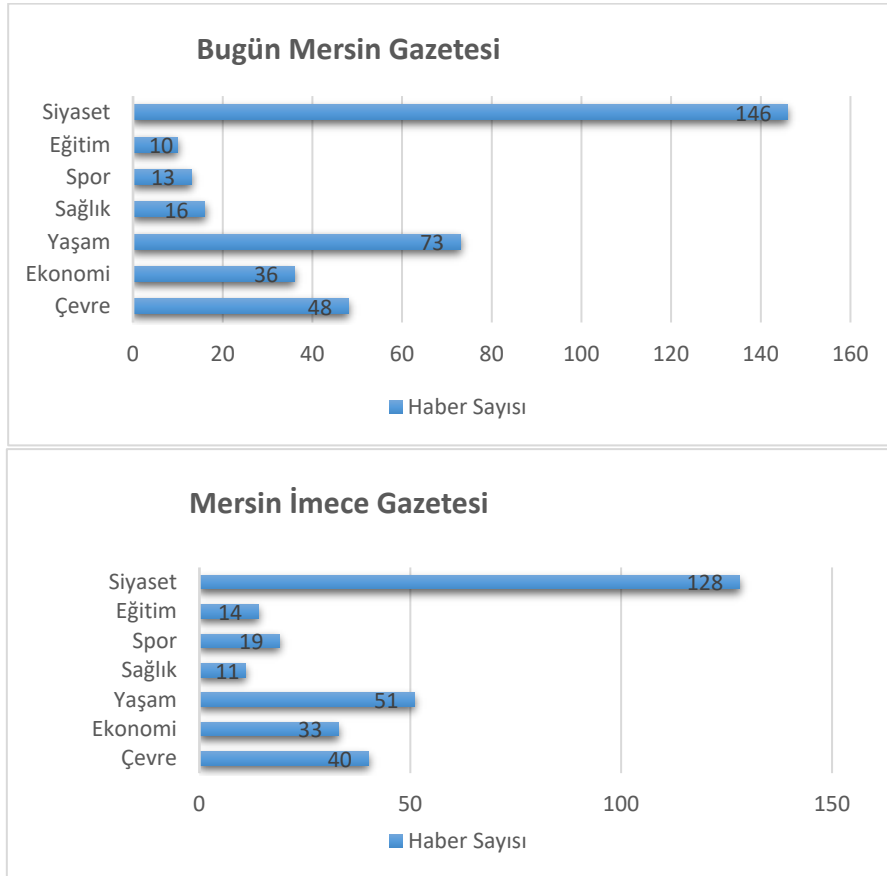
Bu bölümde çalışma, Mersin basınının kent düzeyinde katılımcı bir demokrasinin

oluşabilmesine yardımcı olmak için kendisinden beklenen özellikle haber yapma, bilgilendirme, eleştirme ve kamuoyunun oluşumuna yardımcı olma gibi işlevleri ne ölçüde yerine getirebildiğini tartışmak istemiştir. Bu amaçla, içerik analizinde gazete içeriğinin haberlerine konularına göre dağılımı, haberin düzenlenme biçimi ve haber kaynakları incelenmiştir.

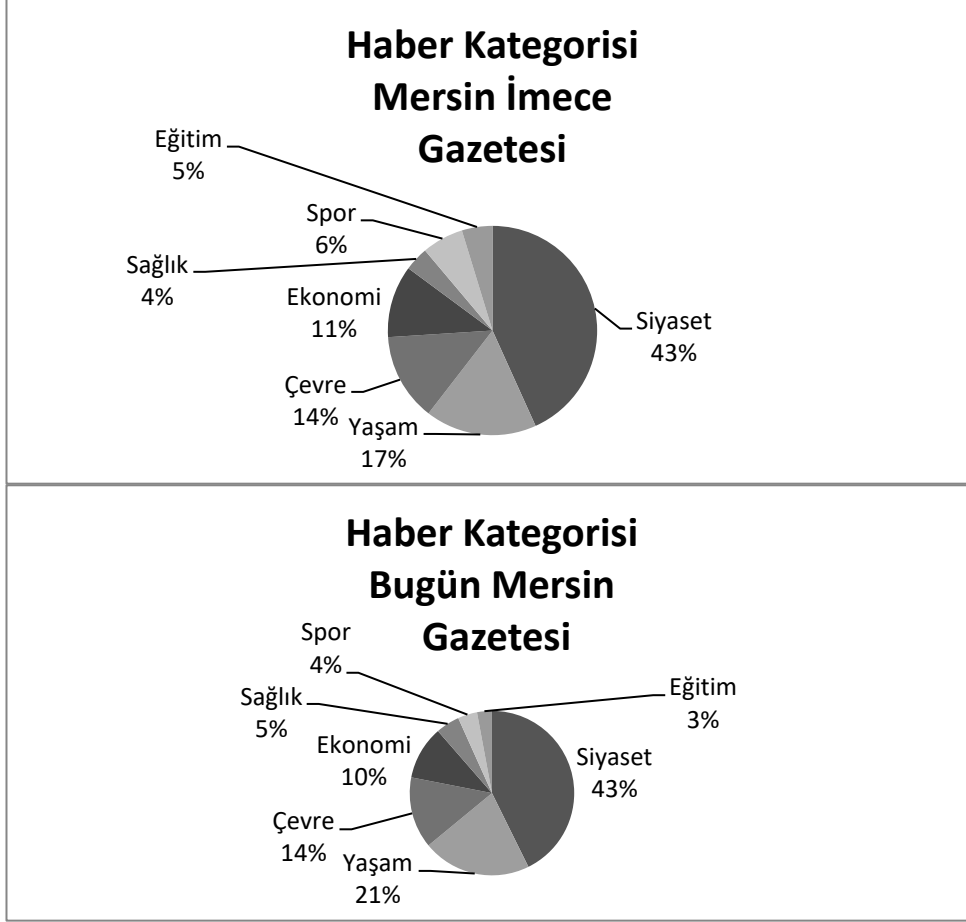
3.3.2.1. Gazete İçeriğinin Haber Konularına Göre Dağılımı

İncelenen iki gazetenin birinci sayfadan verdikleri haberlerin konularına göre dağılımı, söz konusu gazetelerin yerel siyasete ilişkin haberleri ne oranda verdiği ve gazetelerin haber konuları bakımından çeşitliğini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Şekil 1: Gazete İçeriğinin Haber Konularına Göre Dağılımı

Şekil 2: Gazete İçeriğinin Haber Kategorisine Göre Oranı

Haber kategorisinde incelenen çevre, eğitim, ekonomi, sağlık, spor, siyaset ve yaşam başlıklarına göre dağılımı Şekil 1 ve Şekil 2'de görülmektedir. Araştırmaya göre; *Bugün Mersin* gazetesinde incelenen 342 haberin ve *Mersin İmece* gazetesinde incelenen 296 haberin tamamı bu kategoriye dâhil olmuştur. Buna göre, siyaset başlığı, *Bugün Mersin* gazetesinde %43 (146 haber), *Mersin İmece* gazetesinde ise %43 (123 haber) olarak ölçülmüştür. Diğer alt başlıklarda, *Bugün Mersin* gazetesinde spor %4 (13 haber), sağlık %5 (16 haber), ekonomi %10 (36 haber), çevre %14 (48 haber) yaşam %21 (73 haber), eğitim %3 (10 haber) olarak yer almıştır. *Mersin İmece* gazetesinde ise spor %6 (19 haber), sağlık %4 (11 haber), ekonomi %11 (33 haber), çevre %14 (40 haber), yaşam %17 (51 haber), eğitim %5 (14 haber) olarak yer

almıştır. Genel olarak, gazetelerin birinci sayfadan verdikleri haberlerin konulara göre dağılımında oransal bir benzerlik olduğu görülmektedir.

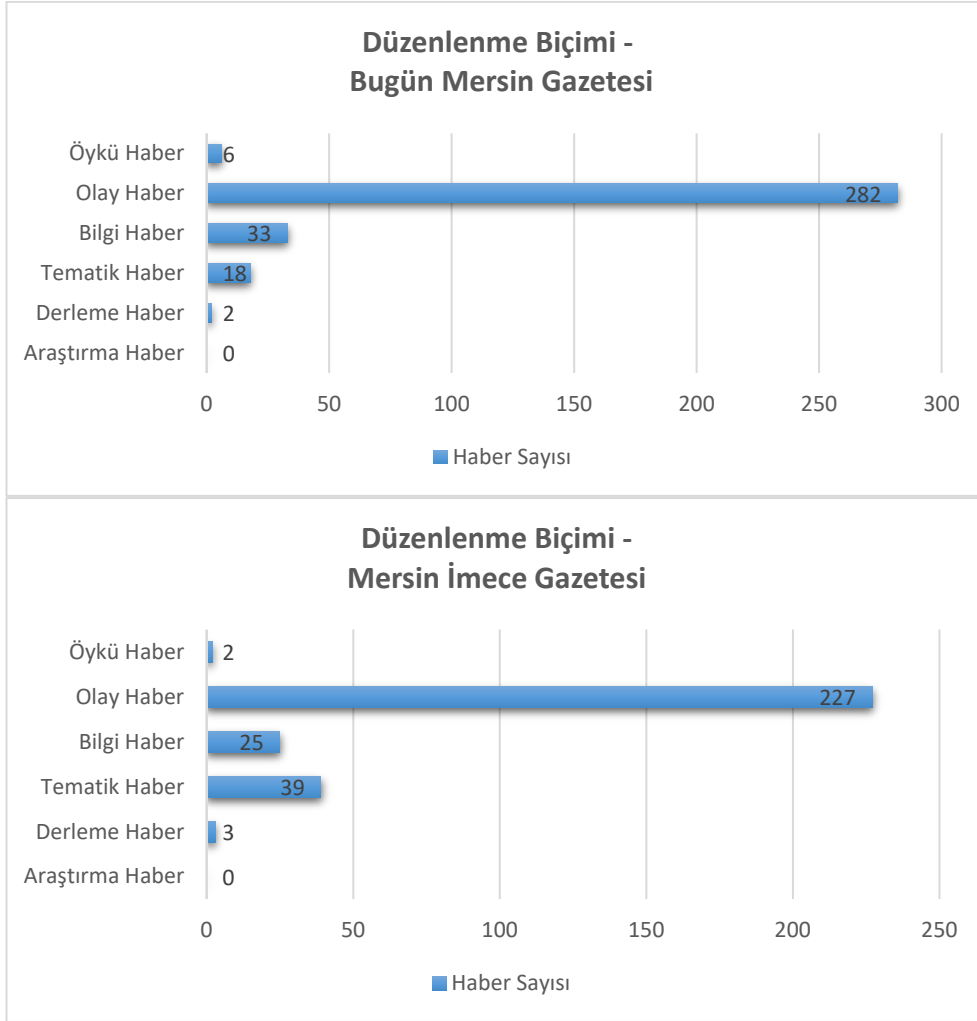
Diğer yandan, iki gazetede siyaset başlığının çok daha baskın olduğu görülmektedir. Bu başlıkta yerel aktörlerin her türlü faaliyet ve açıklamalarının yer aldığı göz önünde bulundurulursa, bu türden yüksek bir oranın çıkması mantıklı görünmektedir. Bu anlamda; incelenen iki gazetenin, kent siyasetinde yer alan birey ve grupların haberlerini gündemlerine taşıyarak, onların açıklama ve faaliyetlerine ilişkin konularda kamuoyunu bilgilendirme görevini yerine getirdiğini söylemek mümkündür. Diğer başlıklar içerisinde ise, kent gündemini ilgilendiren konulara da yer vermeye çalıştıkları görülmektedir. Bu anlamda;

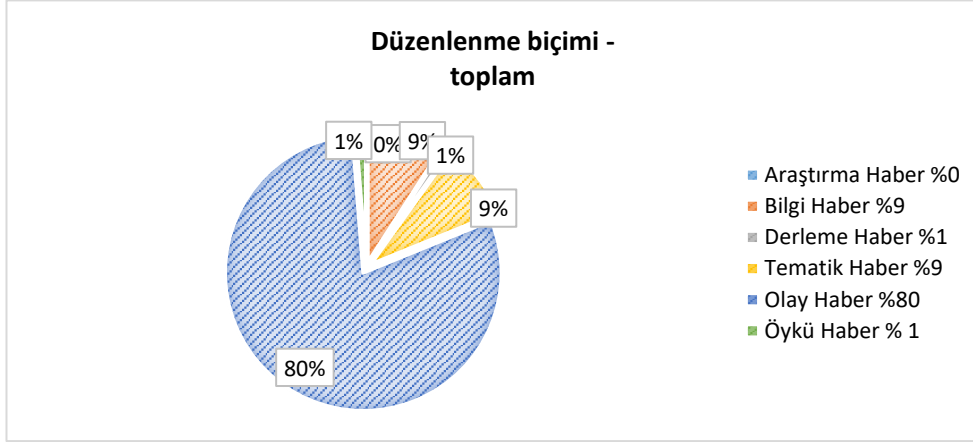
çevre, sağlık, ekonomi, spor, yaşam, eğitim gibi konularda, basının işlevlerinden olan haber yapma, bilgilendirme, eğitime ve eğlendirme görevlerini yerine getirdiklerini söylemek de mümkündür.

3.3.2.2. Haberin Düzenlenme Biçimine Göre Dağılımı

İncelenen iki gazetenin haberlerini düzenlenme biçimi, söz konusu gazetelerin haber yapma konusuna ne düzeyde önem gösterdiğini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Şekil 3: Haberin Düzenlenme Biçimine Göre Dağılımı

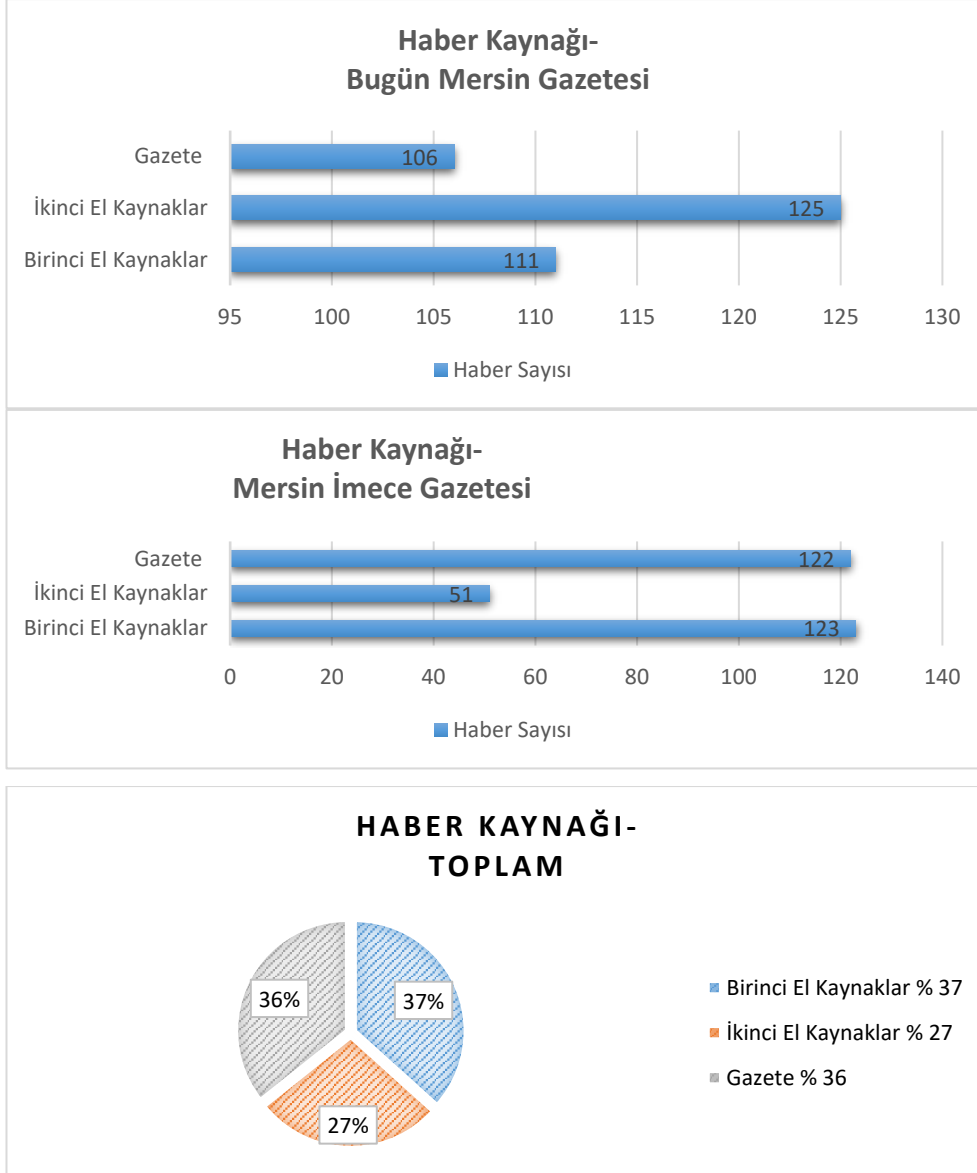
Haberlerin düzenlenme biçimine yer verilen araştırma, bilgi, derleme, tematik, olay ve öykü haber başlıklarının gazetelere göre dağılımı Şekil 3'de görülmektedir. Araştırmaya göre; *Bugün Mersin* gazetesinde incelenen 342 haber ve *Mersin İmece* gazetesindeki 296 haberin tamamı bu kategoriye dâhil olmuştur. Olay haber başlığı, *Bugün Mersin* gazetesinde %82 (282 haber), *Mersin İmece* gazetesinde %77 (227 haber) ve toplam gazeteler içerisinde %80 (638 haber) gibi bir oranla çok baskın şekilde yer almaktadır. Diğer başlıklar incelendiğinde; toplam gazeteler içerisinde bilgi ve tematik haber %9, öykü ve derleme haber %1 gibi çok az oranda yer alırken, kamuoyu oluşturmak açısından çok önemli özelliğe sahip araştırma haber başlığı iki gazetede de yer almamaktadır. Genel olarak, olay haber başlığının kategori içerisindeki diğer bütün başlıkların toplamının çok üzerinde çıkması, söz konusu gazetelerin, kent gündemini ilgilendiren konuları

derinlemesine tartışmadığını ortaya koymaktadır. Çünkü olay haber, daha çok sıcak gelişmelerin aktarıldığı, konunun bütün yönlerini anlamamıza yardımcı olamayacak bir haber biçimidir. Ayrıca, araştırma haber başlığından başka tematik haber başlığının da çok az sayıda olması, kent gündemi için önem arz eden konular üzerinde, tarafların çeşitli görüşlerine yeterince yer verilmediğini ya da bilgi haber başlığının yetersiz oranda olması, uzmanlık gerektiren konularda daha az uzman görüşüne yer verildiğini göstermektedir.

3.3.2.3. Üretim Bakımından Haber Kaynakları

İncelenen iki gazetenin üretim bakımından haber kaynaklarının incelenmesi, söz konusu gazetelerin haberleri ne düzeyde kendilerinin ürettiği ya da başka kaynaklardan edindiğini anlamaya yardımcı olmaktadır.

Şekil 4. Üretim Bakımından Haber Kaynakları

Haberlerin birinci el, ikinci el ve gazete kaynağına göre, dağılımı Şekil 4'de görülmektedir. Tabloyu açıklamadan önce bir noktayı vurgulamak gereklidir. Haber yazımında, bu kategori birinci el ve ikinci el kaynaklar olmak üzere iki başlıktan oluşmaktadır. Bu çalışmada üçüncü bir başlık olan gazete kaynağı eklenmiştir. Bunun nedeni, birinci el haber kaynakları başlığında yer alan haberlerde muhabirlerin adı, ikinci el haber kaynakları başlığında yer

alan haberlerde ajansın adı geçmekteyken, gazete kaynağı başlığında ise muhabir yerine gazetenin adı geçmektedir. Bu durumda, bir haberin bizzat gözlemlenerek mi yoksa haber merkezine ulaştırıldığı şekilde mi yayımlandığı bilinmemektedir. Bu yüzden haber kaynağı kategorisine gazete kaynağı başlığının eklenmesine ihtiyaç duyulmuştur. Araştırmaya göre, *Bugün Mersin* gazetesinde incelenen 342 haber ve *Mersin İmece* gazetesinde incelenen 296 haberin

hepsi kategoriye dâhil olmuştur. Başlıklar içerisinde birinci el kaynaklar; *Bugün Mersin* gazetesinde %32 (111 haber), *Mersin İmece* gazetesinde ise %42 (123 haber) ve genel toplamda %37 (234 haber) olarak gözlemlenmektedir. Diğer başlıklarda; gazete kaynağı toplamda %36 (228 haber), ikinci el kaynaklar %27 (176 haber) oranında olduğu gözlemlenmiştir. Genel olarak, asıl çalışma ve gazetecilik çabası gerektiren birinci el kaynaklar başlığının diğerlerine oranla daha ağırlıklı yer alması, sözü edilen gazetelerin gazetecilikte muhabirliğin önemine işaret ettiğini göstermektedir.

4. SONUÇ

Günümüzde yerel demokrasi uygulamalarının yaygınlık kazanmasıyla birlikte, vatandaşların yaşadığı yere ilişkin konularda bilgi sahibi olma ihtiyacının karşılanması daha önemli hale gelmiştir. Çalışmanın yapıldığı Mersin’de, yerel gazetelerin çeşitli noktalardan bu ihtiyacı karşılamakta yetersiz kaldığı görülmektedir.

Çalışmanın ilk araştırma konularından birisi ulaşılabilirlik kısmıdır. Buna göre, Mersin ve çevresinde çok çeşitli sayıda ve farklı sıklıkta yayınlanan gazete bulunmaktadır. Yalnız, kent nüfusu iki milyona yaklaşan bir kentte, resmi ilan desteğiyle yayınlanan gazetelerin baskı sayıları ortalamasının bile günlük 500 dolaylarında kalması, yerel gazetelerin ulaşılabilir olma boyutundaki yetersizliği ortaya koymaktadır.

Çalışmanın diğer araştırma konusu da, Mersin basının gazeteciliğin temel işlevlerini ne ölçüde yerine getirebildiği, diğer bir ifadeyle kent gündemini ne kadar tartıştığıdır. Mersin İmece ve Bugün Mersin gazetelerinin birinci sayfadan verdiği haberlerde, kent gündemine ilişkin ekonomi, çevre, yaşam gibi haber konularına yer verilmesi, gazetelerin haber çeşitliliğini yansıtmaktadır. Ayrıca, haber kategorisinde siyaset başlığının baskın olması, yerel aktörlerin açıklama ve faaliyetlerine büyük

ölçüde yer verildiğini göstermektedir. Bu şekilde, yerel basının işlevlerinden birisi olan vatandaşları bilgilendirme görevinin yerine getirildiğini söyleyebiliriz. Yine, iki gazetenin de belli ölçüde kendi haberini ürettiği görülmektedir.

Öte yandan söz konusu haberlerin düzenlenme biçimleri de önem taşımaktadır. Çalışmada, gazetelerin kentlin çeşitli konularına değinmeleri ya da yerele ilişkin haberlere ağırlık vererek haber yapma, bilgilendirme ve eğlendirme fonksiyonlarını yerine getirmeleri yeterli değildir. Çalışmanın yapıldığı zaman diliminde, Mersin gündeminin çok yoğun olmasına rağmen, gazetelerde araştırma haber olarak değerlendirilebilecek hiçbir habere rastlanılmamıştır. Eğer vatandaşlar, kent gündemini meşgul eden bir olayın detaylarına yerel gazetelerde ulaşamaz ise, sözü edilen konular da kent siyasetinde yeterince tartışılmaz. Katılımcı demokrasi anlayışının bir kentte gelişebilmesi ve her şeyden önemlisi bu durumun sürdürülebilir olması, yerel gazetelerin araştırma haber yoluyla kent gündemini ilgilendiren bir olay hakkında daha detaylı çalışma yapması, üstü kapalı kalan olayların detayına inerek incelemesi ve bunları kamuoyu ile paylaşma arzusuyla paralellik taşır. Açıklanan durum, aynı zamanda, gazetelerin gazetecilik yapma çabasını da göstermektedir. Diğer taraftan, kentte kamuoyunun oluşmasına yardımcı olacak en önemli haber türü olan araştırma haberin gazetelerde yer almaması çok ciddi bir eksikliklerdir.

Sonuç olarak, Mersin’de oldukça fazla sayıda yerel gazete yayınlanırken, bu gazetelerin vatandaşlar tarafından ulaşılabilir olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, Mersin basını kent gündemini yansıtmak noktasında faydalı olurken, bu olayları derinlemesine incelemek, araştırmak, eleştirmek ve bu yönüyle kamuoyunun oluşmasına hizmet etmek noktalarında yetersiz kaldığı saptanmıştır.

KAYNAKÇA

1. ATABEK, N. (2005). "Yerel Basın ve Demokrasi". İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 22, 47-52.
2. ATÇEKEN, K. (2018). "Resmi İlan Desteği ve Yerel Basın İlişkisi". Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü E- Dergi, 1(2), 25-32.
3. BELLİ, A., & AYDIN, A. (2012). "Yerel Demokrasi ve Katılım: Kahramanmaraş ve Hatay İllerinin Karşılaştırılması". II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu, Kahramanmaraş.
4. BİK. (2020). Basın İlan Kurumu Ocak 2020 Mersin Tiraj Verileri.
5. BÜYÜKBAYKAL, G. (2005). "Türkiye'deki Yerel Basının İşlevi ve Önemi". İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 23, 83-88.
6. ÇUKURÇAYIR, A. (2000). Siyasal katılma ve Yerel Demokrasi. Yargı Yayınevi, Ankara.
7. DEMİRSOY, A., Dikener, O., & KARAKOÇ, E. (2013). "Axes Concept of Democratic Rethinking the Local Media". Journal of International Scientific Publications, 2, 4-13.
8. GEZGİN, S. (2009). Türkiye'de Yerel Basın. Der Yayınları, İstanbul.
9. GİRGİN, A. (2001). Türk Basın Tarihi'nde Yerel Gazetecilik. İnkılâp, İstanbul.
10. GOSSELİN, T. (2006). What Local Media Tell Us About Post-Communist Democracy. Central European University.
11. MERSİN İMECE. (2013). Mersin'in Tek Bölge Gazetesi. www.gazeteimece.com/
<http://www.gazeteimece.com/medya/mersinin-tek-bolge-gazetesi.htm>, 21.03.2014.
12. MERSİN VALİLİĞİ. (2019). Mersin Basın Kuruluşları Listesi. <http://www.mersin.gov.tr/>, 22.02.2020.
13. MERSİN.KTB.GOV.TR. (2020). Mersin. <https://mersin.ktb.gov.tr/TR-73136/mersin.html>, 22.02.2020.
14. ÖZTEKİN, A. (2003). *Siyaset Bilimine Giriş*. Öden, Ankara.
15. POLAT, S., & Aras, M. Ö. (2007). "Yerel Yönetimlerde Demokrasi Sorunsalı: "Yerel Katılım". Yerel Yönetimlerde Dönüşüm Sempozyumu, Ankara.
16. ŞEKER, M. (2005). "Yerel Gazeteler ve Resmi İlan". Selçuk Üniversitesi İletişim Dergisi, 4, 101-115.
17. TEKELİ, I. (1999). Katılımcı Demokrasi, Kamusal Alan ve Yerel Yönetim. Demokrasi Kitaplığı, İstanbul.
18. TR.SPUNİKNEWS.COM. (2018). Kağıt Krizine Basın İlan Kurumu Çözümü: Gazete Boyutları Küçülecek, Satış Miktarı Azalacak. <https://sptnkne.ws/jAaj> (22.02.2020)
19. VETTER, A. (2002). "Local Political Competence in Europe: A Resource of Legitimacy For Higher Levels of Government?" International Journal of Public Opinion Research, 14, 3-18.
20. VURAL, A. M. (1996). "Yerel Kamuoyunun Kitle İletişim Aracı Olarak Yerel Basın". Yeni Türkiye, 12, 1053-1067.
21. VURAL, A. M. (1997). Bir İletişim Kurumu Olarak Yerel Basının Kamuoyu Oluşumu Sürecindeki İşlevi ve Yerel Basın—Kamuoyu İlişkileri. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
22. VURAL, A. M. (1998). "Yerel Basının Kamuoyu Oluşturma Gücü". Yerel Basında Arayışlar ve Antakya Durağı (ss. 7-18). Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
23. VURAL, A. M. (1999). Yerel Basın ve Kamuoyu. T.C. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.